

PRAKTILINE JUHEND

**TÕENDITE KOGUMIST KÄSITLEVA
MÄÄRUSE KOHALDAMISE KOHTA**

**(Nõukogu määrus (EÜ) nr 1206/2001, 28. mai 2001, liikmesriikide
kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja
kaubandusajades)**

**Käesoleva dokumendi on koostanud komisjoni talitused
konsulterides tsiviil- ja kaubandusajade käsitleva
Euroopa kohtute võrguga (<http://europa.eu.int/civiljustice>)**

SISUKORD

I. Sissejuhatus

II. Määruse eesmärgid

III. Määruse sisuline reguleerimisala

IV. Kohtud ja asutused

V. Tõendite kogumise meetodid

A. Kaks meetodit

B. Taotleva kohtu taotlus pädevale kohtule (artiklid 4 – 16)

a) Taotluste edastamine

a1) Vorm ja sisu

a2) Eritaotlused

a3) Taotluste ja muude teatiste kiireimad edastusvahendid

a4) Keeled

a5) Taotluste õigsuse tõestamisest vabastamine

b) Taotluste vastuvõtmine

b1) Kättesaamise kinnitus

b2) Puudulik taotlus

c) Tõendite kogumine taotluse saanud kohtu poolt

c1) Tähtajad

- c2) Taotluste rahuldamiseks kohaldatavad õigusaktid (artikkel 10)
- c3) Sunnimeetmed
- c4) Taotluse rahuldamine poolte või taotleva kohtu esindajate juuresolekul ja osalusel

- d) Taotluse rahuldamisest keeldumine
 - d1) Isiku õigus või kohustus keelduda tunnistuste andmisest
 - d2) Mitmesugused keeldumispõhjused
 - d3) Avaliku korra erandi puudumine
 - d4) Keeldumise tagajärjed

- e) Taotleva kohtu poolt viivitusest või keeldumisest teatamine

- f) Taotluse rahuldamisele järgnev menetlus

C. Tõendite vahetu kogumine taotleva kohtu poolt, artikkel 17

D. Tänapäevaste sidevahendite rakenduseeskirjad

I lisa: Tõendite kogumise meetodid

II lisa: Taotlus pädevale kohtule

III lisa: Tõendite vahetu kogumine (artikkel 17)

IV lisa: Tüüpvormid (lisa)

I. Sissejuhatus

1. Sageli ei piisa kohtuasja võitmiseks nõudest teise poole vastu, sest teine pool vaidlustab asjaolud, millel kõnealune nõue põhineb. Seetõttu on oluline esitada kohtule nõude toetuseks tõendeid. Selleks võib osutada vajalikuks koguda tõendeid teises liikmesriigis, kui see, kus kohtumenetlus algatatakse või võidakse algatada. Näiteks võib osutada vajalikuks kuulata tunnistajaid üle teises liikmesriigis või peab kohus külastama teises liikmesriigis asuvat juhtumi toimumispäika.

2. Kuni 2004. aastani ei olnud tõendite kogumist käsitlevat kõikide liikmesriikide vahelist siduvat õigusakti. Euroopa Liidu Nõukogu võttis 2001. aastal vastu määruse (EÜ) nr 1206/2001 liikmesriikide kohtute vahelise koostöö kohta tõendite kogumisel tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „määrus“), millega sätestatakse teises liikmesriigis tõendite kogumist lihtsustav menetluskord. Määrust kohaldatakse alates 1. jaanuarist 2004 kogu liidus, v.a Taanis. Asjaomastes liikmesriikides asendab kõnealune määrus Haagi 1970. aasta konventsiooni.

Määrus ja selle rakendamiseks vajalik teave on kättesaadav Euroopa tsiviilasjade atlase kodulehel:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/takingevinformation_en.htm

II. Määruse eesmärgid

3. Sageli peab liikmesriigi kohus otsuse langetamiseks tsiviil- või kaubandusajades koguma tõendeid teises liikmesriigis.

4. Määruse esmane eesmärk on aidata kaasa tõendite kogumise taotluste kiirele rahuldamisele. Tsiviil- ja kaubandusajade kohtumenetluse tõhususe tagamiseks peab tõendite kogumise taotluste edastamine ja rahuldamine toimuma liikmesriikide kohtute vahel vahetult ja võimalikult kiiresti. Tõendite kogumise lihtsustamiseks antakse määrusega võimalus, et liikmesriigi kohus kogub tõendeid vahetult teises liikmesriigis.

III. Määruse sisuline reguleerimisala ja seos rahvusvaheliste lepingutega

5. Vastavalt käesoleva määruse artikli 1 lõikele 1 kohaldatakse määrust tsiviil- ja kaubandusajades, kui liikmesriigi kohus kooskõlas kõnealuse riigi õigusaktidega:

- palub teise liikmesriigi pädeval kohtul tõendeid koguda; või
- taotleb võimalust koguda tõendeid vahetult teises liikmesriigis.

Määruse artikli 1 lõikega 2 sätestatakse, et taotlust ei saa esitada selliste tõendite saamiseks, mis ei ole mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses.

6. Seetõttu on määruse kohaldamiseks vajalikud neli tingimust. Käesolevat määrust kohaldatakse:

- tõendite kogumise taotluste suhtes
- alustatud või kavandatavas kohtumenetluses kasutamiseks mõeldud tõendusmaterjalide suhtes
- tsiviil- või kaubandusajades
- liikmesriigi kohtu poolt

7. Mõiste „tsiviil- ja kaubandusajad“ ühenduse õiguse sõltumatu kontseptsioon, mida tuleb tõlgendada arvestades kõnealuse määruse ning EÜ asutamislepingu ja eriti selle artikli 65 eesmärke. Euroopa Ühenduste Kohus on mitmel korral kõnealust teemat tõlgendanud.¹ Määrust kohaldatakse kõigi tsiviil- ja kaubandusmenetluste suhtes igat liiki kohtutes. Määrust kohaldatakse näiteks tsiviil- ja kaubandusõiguse, tarbijaõiguse, tööõiguse ja isegi konkurentsiõigusega seotud kohtuvaidlustes, kui tegemist on tsiviilmenetlustega. Seda enam tuleks rõhutada, et määruse reguleerimisala sisaldab küsimusi, mis jäävad väljapoole Brüsseli I määruse² reguleerimisala, nagu füüsiliste isikute õigus- või teovõime, abielusuhtest tulenevate varaliste õiguste, testamentide ja pärimise, pankrotimenetluste, maksejõuetute äriühingute või teiste juriidiliste isikute

¹ Vt nt kohtuasjad 14.10.1976, 29/76, *LTU v. Eurocontrol*, EKL 1541; 16.12.1980, 814/79, *Ruffer*, EKL 3807; 12.4.1993, C-172/91 *Sontag*, EKL I-1963, 14.11.2002, C-271/00, *Steenbergen v Baten*

² NÕUKOGU MÄÄRUS (EÜ) nr 44/2001, 22. detsember 2000, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades

likvideerimismenetluste, kohtumenetluse, kompromissi tegemise ja muude selliste menetlustega seotud küsimused.

8. Mõiste „tõendusmaterjal“ ei ole määrusega määratletud. See sisaldab näiteks tunnistajate, poolte ja ekspertide ärakuulamisi, dokumentide esitamist, kontrolle, asjaolude tuvastamist, pere ja laste heaolu ekspertiisi.

9. Mõiste „kohus“ ei ole määrusega määratletud. Mõistet kohus tuleks siiski tõlgendada laiaulatuslikult, kaasates liikmesriikide kõik asutused, mille pädevuses on kõnealuse määruse³ reguleerimisalasse jäävad asjad. Mõiste „kohus“ ei hõlma arbitraažikohtuid.

10. Taotlust saab esitada ainult selliste tõendite saamiseks, mis on mõeldud kasutamiseks kas alustatud või kavandatavas kohtumenetluses. See hõlmab tõendite kogumist enne sellise menetluse algatamist, kus kõnealuseid tõendeid kasutatakse, näiteks kui tekib vajadus koguda tõendeid, mis hiljem ei oleks enam kättesaadavad.

11. Kõnealuse määruse artikli 21 lõikega 1 sätestatakse, et määrus on oma kohaldamisalas ülimuslik liikmesriikide vahel sõlmitud muude kahe- või mitmepoolsete lepingute või kokkulepete, eelkõige 18. märtsi 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusasjades välisriigis tõendite kogumise Haagi konventsiooni sätete suhtes nendega ühinenud liikmesriikide vaheliste suhete puhul.

12. Kõnealune määrus ei takista siiski liikmesriike säilitamast või sõlmimast käesoleva määrusega (artikli 21 lõikega 2) kooskõlas olevaid lepinguid või kokkuleppeid kahe või enama liikmesriigi vahel, et tõendite kogumist veelgi hõlbustada.

IV. Kohtud ja asutused

³ Vt näitena kohtu määratlust nõukogu 27. novembri 2003. aasta määruse (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjade ja vanemliku vastutusega abikaasade ühiste laste eest, ning millega tunnustatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347/2000, artikli 2 lõikes 1.

13. Määrusega sätestatakse erinevad kohtud ja asutused:

- **Taotlev kohus** (artikkel 2) on kohus, kus menetlus on alustatud või kus seda kavandatakse.
- **Taotluse saanud kohus** (artikkel 2) on teise liikmesriigi kohus, kelle pädevuses on tõendite kogumine.
- **Keskasutus** (artikli 3 lõige 1) edastab teabe kohtutele ning otsib seoses taotlusega tekkivatele võimalikele probleemidele lahendusi. Keskasutus edastab erandjuhtudel taotleva kohtu palvel taotluse pädevale kohtule. Nagu eespool punktis 4 märgitud, peab tsiviil- ja kaubandusajade kohtumenetluse tõhususe tagamiseks tõendite kogumise taotluste edastamine ja rahuldamine toimuma liikmesriikide kohtute vahel vahetult ja võimalikult kiiresti. Seega edastab keskasutus taotluse ainult erandjuhul.
- **Pädev asutus** (artikli 3 lõige 3) langetab otsuse tõendite kogumise taotluste suhtes vastavalt artiklile 17. Keskasutuse võib määrata pädevaks asutuseks.

V. Tõendite kogumise meetodid

A. *Kaks meetodit*

14. Määruse II peatükk sisaldab taotluste edastamist ja rahuldamist käsitlevaid eeskirju. Nagu eespool selgitatud, sätestatakse määrusega kaks tõendite kogumise meetodit (vt I lisa):

- tõendite kogumine taotluse saanud kohtu poolt, pärast taotleva kohtu vahetult edastatud taotlust taotluse saanud kohtule (Vt punkt B allpool)
- Tõendite vahetu kogumine taotleva kohtu poolt (vt punkt C allpool)

Kõnealust kahte meetodit saab eristada vastavalt sellele, millise kohtu kohustuste hulka tõendite kogumise menetlemine kuulub (esimesel juhul taotluse saanud kohus, teisel

juhul taotleval kohus). Erinev on ka see, et juhul kui on tegemist tõendite vahetu kogumisega, on vaja selleks liikmesriigi luba, kus tõendite kogumine toimub. Mõlemal juhul võib tõendeid koguda kohalike ja kaudsete vahendite abil (näiteks videokonverentsi kaudu). Näiteks tunnistajate ülekuulamisel on otsustavaks teguriks kahe meetodi vahel see, kumma kohtu kohustus on tõendeid koguda. Tuleb märkida, et mõlemal juhul on sätestatud määrusega võimalus, et kohus, kes ei vastuta tõendite kogumise eest, siiski osaleb menetluses (vt artiklit 12 ja artikli 17 lõiget 4). See võib isegi tähendada, et kui kohus, kes ei vastuta tõendite kogumise eest, kuid osaleb kõnealusel menetluses, võib esitada tunnistajale ülekuulamisel küsimusi, kui tõendite kogumise eest vastutav kohus sellega nõus on.

B. Taotleva kohtu taotlus pädevale kohtule (artiklid 4 – 16)

a) Taotluste saatmine

a1) Vorm ja sisu

15. Artikli 4 lõikega 1 sätestatakse taotluse edastamise vormi ja sisuga seotud eeskirjad (vt ka II lisa). Taotluse esitamisel kasutatakse *vormi A*. Kõnealusel vorm on kättesaadav aadressil:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_filling_en.htm.

Taotlus peab sisaldama järgmisi andmeid:

- (a) taotleval ja vajaduse korral taotluse saanud kohus;
Pädevate kohtute nimekiri ja andmed nende territoriaalse pädevuse kohta on kättesaadavad Euroopa tsiviilasjade atlase käsiraamatus:
http://europa.eu.int/comm/justice_home/judicialatlascivil/html/te_documents_en.htm
- (b) menetluse poolte ja võimalike esindajate nimed ja aadressid;
- (c) kohtuasja liik ja sisu ning lühikokkuvõtte;

Käesolevat sätet täites oleks kasulik lisada asjaolude kokkuvõttele nõude õiguslik alus, kohtuasja asjaolude lühikirjeldus ja tõendite olulisus kõnealuste küsimuste suhtes (vt vormi A lõige 11).

- (d) tõendite kavandatava kogumise kirjeldus;
- (e) kui taotluse eesmärk on isiku ülekuulamine:
 - ülekuulatavate isikute aadressid,
 - ülekuulatavatele isikutele esitatavad küsimused või nende asjaolude kirjeldus, millega seoses neid üle kuulatakse,
 - vajaduse korral viide õigusele ütluste andmisest keelduda vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele,
 - võimalik nõue, et ülekuulamine toimub vande all või vannet asendava kinnituse alusel, ja selleks vajadusel kasutatav erivorm,
 - vajaduse korral muu teave, mida taotlev kohus vajalikuks peab;

a2) Eritaotlused

16. Artikli 4 lõike 1 punktiga f sätestatakse, et kui taotletakse tõendite esitamist või esemete uurimist, tuleb lisada ka nende andmed.

17. Kui taotlev kohus on taotlenud taotluse rahuldamist vastavalt oma liikmesriigi õigusaktide kohasele erimenetlusele, tuleb kasutada *vormi A* (artikli 4 lõike 1 punkt g). Vastavalt *vormi A* lõikes 13 sätestatule tuleb andmeid ja erimenetluse selgitust kirjeldada vormi lisas. Erimenetlus võib hõlmata näiteks tõendite salvestamise moodust, tunnistajate või poolte ülekuulamise, eksperdi määramise ja ülekuulamise meetodit või dokumentide esitamiskiisi jne.

18. Kui taotlev kohus on palunud taotluse saanud kohtul kasutada tõendite kogumiseks sidetehnoloogiat, eelkõige video- ja telekonverentsi, sätestatakse artikli 4 lõike 1 punktiga g, et taotlus peab sisaldama kõnealust nõuet (kasutades *vormi A*).

a3) Taotluste ja muude teatiste kõige kiiremad edastusvahendid

19. Vastavalt määruse artiklile 6 tuleb kõik taotlused ja teatised edastada kõige kiirema edastusvahendi abil, mille aktsepteeritavusest on taotluse saanud liikmesriik teatanud. Liikmesriikide vastavad teatised on kättesaadavad Euroopa tsiviilasjade atlases.

Edastamine võib toimuda mis tahes asjakohaste vahendite abil, tingimusel et saadud dokument kajastab täpselt edastatud dokumendi sisu ja kogu selles sisalduv teave on loetav.

a4) Keeled

20. Vastavalt määruse artiklile 5 tuleb taotlus ja edaspidine kirj vahetus koostada
- taotluse saanud liikmesriigi riigikeeles,
 - või kui selles liikmesriigis on mitu riigikeelt, selle koha ametlikus keeles või ühes ametlikest keeltest, kus taotletav tõendite kogumine toimub,
 - või mõnes muus keeles, mille aktsepteeritavusest on liikmesriik teatanud.

Dokumendid, mida taotlev kohus peab vajalikuks taotluse rahuldamiseks lisada, esitatakse koos tõlkega sellesse keelde, milles kirjutati taotlus.

21. Artiklile 5 ja artikli 22 lõikele 4 vastav ametliku keele või ametlike keelte nimekiri, mis ei ole liikmesriigi riigikeeled, kuid milles täidetud vorme ta vormide täitmisel aktsepteerib, on kättesaadav atlases.

a5) Taotluste õigsuse tõestamisest vabastamine

22. Taotlus ja kõik sellega kaasnevad dokumendid vabastatakse õigsuse tõestamisest või muudest samaväärsetest vorminõuetest (artikli 4 lõige 2).

b) Taotluste vastuvõtmine

b1) Kättesaamise kinnitus

23. Taotluse saanud kohus saadab taotlevale kohtule seitsme päeva jooksul alates taotluse vastuvõtmisest kättesaamistõendi, kasutades lisas toodud *vormi B* (artikli 7 lõige 1).

24. Kui taotlus ei vasta keele- (artikkel 5) ja edastamistingimustele (artikkel 6), kannab taotluse saanud kohus kättesaamistõendile sellekohase märkuse.

25. Kui keelereeglitele vastava taotluse rahuldamine ei kuulu selle kohtu pädevusse, kellele see edastati, saadab viimane taotluse oma liikmesriigi pädevale kohtule ja teatab sellest taotlevale kohtule (kasutades *vormi A* lõiget 14).

b2) Puudulik taotlus

26. Puudulikkuse tõttu ei saa taotlust rahuldada kahel juhul:

27. Esiteks, kui taotlus ei sisalda kogu vajalikku artikli 4 kohast teavet (artikli 8 lõige 1); Sellisel juhul teatab taotluse saanud kohus sellest viivitamata ja hiljemalt 30 päeva jooksul alates taotluse vastuvõtmisest taotlevale kohtule, kasutades *vormi C*, ja palub taotlevat kohut saata puuduv teave, mida tuleks piiritleda võimalikult täpselt.

28. Teiseks, kui on vajalik tagatis või ettemaks (artikli 8 lõige 2).

- Taotluse rahuldamine vastavalt artiklile 10 ei too kaasa maksude või kulude tasumise nõuet (artikli 18 lõige 1). Ekspertidele ja tõlkidele makstud tasusid ning artikli 10 lõigete 3 ja 4 kohaldamisega seotud kulusid käsitleb erand.
- Kui on vajalik eksperdi hinnang, võib taotluse saanud kohus lisaks nõuda enne taotluse rahuldamist taotlevalt kohtult nõutavate kulude katmiseks piisava tagatise esitamist või ettemaksu tasumist (artikli 18 lõige 3). Kõikidel muudel juhtudel ei või tagatise esitamist või ettemaksu tasumist seada taotluse rahuldamise tingimuseks.
- Kui vajalik on tagatis või ettemaks, teatab taotluse saanud kohus sellest viivitamata (hiljemalt 30 päeva jooksul alates taotluse vastuvõtmisest) taotlevale kohtule, kasutades *vormi C*, ja teatab taotlevale kohtule, kuidas tagatis esitada või ettemaks

tasuda. Taotluse saanud kohus teatab tagatise või ettemaksu kättesaamisest viivitamata (hiljemalt 10 päeva jooksul alates tagatise või ettemaksu vastuvõtmisest), kasutades *vormi D* (artikli 8 lõige 2).

c) Tõendite kogumine taotluse saanud kohtu poolt

c1) Tähtajad

29. Juhul kui taotlus on täielik ja selle võib rahuldada, rahuldab taotluse saanud kohus vastavalt artikli 10 lõikele 1 taotluse viivitamata ja hiljemalt 90 päeva jooksul alates taotluse vastuvõtmisest.

30. Juhul kui taotlust ei saa rahuldada, sest see ei sisalda kogu artikli 4 kohast vajalikku teavet või ei vasta artiklites 5 ja 6 sätestatud tingimustele, algab artiklis 10 sätestatud tähtaeg hetkest, kui taotluse saanud kohus on kätte saanud nõuetekohaselt koostatud taotluse (artikkel 9).

31. Kui taotluse saanud kohus on enne taotluse rahuldamist nõudnud taotluse esitanud kohtult nõutavate kulude katmiseks piisava tagatise esitamist või ettemaksu tasumist vastavalt artikli 18 lõikele 3, algab see tähtaeg hetkest, kui tagatis esitati või ettemaks tasuti.

c2) Taotluste rahuldamise suhtes kohaldatavad õigusaktid

32. Üldiselt rahuldab taotluse saanud kohus taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele (artikli 10 lõige 2). Kohus võib siiski taotluse rahuldada vastavalt taotleva kohtu asukohajärgse liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud erimenetlusele, kui viimane seda kooskõlas *vormi A* lõikele 13 nõuab (vaata eespool lõige 15). Kui taotluse saanud kohtul tekib mis tahes kahtlusi taotletud erimenetluse suhtes, võib ta *vormi C* kasutades nõuda lisateavet.

33. Kui taotleva kohtu liikmesriigi kõnealune menetlus ei vasta taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidele või kui esinevad märkimisväärsed praktilised raskused, võib

taotluse saanud kohus nõude täitmisest keelduda (artikli 10 lõige 3). Menetlust võib pidada taotluse saanud liikmesriigi õigusaktidele mittevastavaks, kui see on vastuolus kõnealuse õigusakti aluspõhimõtetega. Mõlemal juhul teatab taotluse saanud kohus sellest taotlevale kohtule, kasutades *vormi E*.

c3) Sunnimeetmed

34. Taotluse rahuldamisel sunnimeetmete suhtes kohaldatav õigusakt määratakse vastavalt taotluse saanud kohtu liikmesriigi õigusaktidele sellisel määral, mis on ette nähtud taotluse saanud kohtu liikmesriigi õigusaktidega siseriiklike asutuste või ühe asjaomase poole samal eesmärgil esitatud taotluse rahuldamise puhul (artikkel 13). Tuleks rõhutada, et tõendite vahetu kogumine (vt lõiked 50–55) on võimalik ainult siis, kui see toimub vabatahtlikult, ilma vajaduseta rakendada sunnimeetmeid (artikli 17 lõige 2).

c4) Taotluse rahuldamine poolte või taotleva kohtu esindajate juuresolekul ja osalusel

35. Kui see on taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud, on pooltel ja nende võimalikel esindajatel õigus viibida juures, kui taotluse saanud kohus tõendeid kogub (artikli 11 lõige 1).

36. Kui see on kooskõlas taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidega, on taotleva kohtu esindajatel õigus viibida juures, kui taotluse saanud kohus tõendeid kogub (artikli 12 lõige 1).

37. Mõiste taotleva kohtu "esindaja" hõlmab kõnealuse kohtu määratud kohtuametnikke vastavalt selle liikmesriigi õigusaktidele või muid isikuid, nagu kõnealuse kohtu määratud eksperti.

38. Taotlev kohus teatab oma taotluses (*vorm A*) taotluse saanud kohtule, et pooled ja nende võimalikud esindajad viibivad juures ja, kui see on asjakohane, et nõutakse nende osalemist, või et kohtu esindajad viibivad juures ja, kui see on asjakohane, et nõutakse

nende osalemist. Kõnealust teavet võib anda ka muul sobival ajal (artikli 11 lõige 2 ja artikli 12 lõige 3.)

39. Kui tõendite kogumisel nõutakse poolte või nende võimalike esindajate või taotleva kohtu esindajate osalemist, määrab taotluse saanud kohus kooskõlas artikliga 10 tingimused, mille alusel nad osaleda võivad, välja arvatud juhul, kui kõnealune menetlus ei vasta taotluse saanud kohtu liikmesriigi õigusaktidele või kui esinevad märkimisväärsed praktilised raskused (artikli 11 lõige 3, artikli 12 lõige 4 ja artikli 10 lõige 3).

40. Juhul kui kõnealune menetlus on heaks kiidetud, teatab taotluse saanud kohus pooltele ja nende võimalikele esindajatele või taotlevale kohtule *vorme E ja F* kasutades aja ja koha, millal ja kus menetlus toimub, ja vajaduse korral tingimused, mille alusel nad osaleda võivad (artikli 11 lõige 4 ja artikli 12 lõige 5).

41. Taotluse saanud kohtul on võimalus nõuda pooltelt ja nende võimalikelt esindajatelt nende juuresviibimist ja osalemist tõendite kogumisel, kui see võimalus on ette nähtud selle liikmesriigi õigusaktidega (artikli 11 lõige 5).

d) Taotluse rahuldamisest keeldumine

d1) Isiku õigus või kohustus keelduda tunnistuse andmisest

42. Artikliga 14 sätestatakse, et isiku ülekuulamise taotlust ei rahuldata, kui asjaomane isik apelleerib:

- õigusele tunnistuse andmisest keelduda või
- tunnistuste andmise keelule.

Isik võib tugineda

- taotluse saanud kohtu liikmesriigi õigusaktidele või
- taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele. Sellisel juhul peab selline õigus olema täpsustatud taotluses või selle on taotluse saanud kohtu nõudmisel kinnitanud taotlev kohus.

d2) Mitmesugused keeldumispõhjused

43. Kuna määruse eesmärk on lihtsustada tõendite kogumist piiriülestes kohtuasjades, peaks taotluse rahuldamisest keeldumine olema rangelt erakorraline. Taotluse rahuldamisest keeldumise edasikaebamine sõltub liikmesriigi õigusnormidest. Keeldumise põhjendused on rangelt piiritletud. Taotluse rahuldamisest võib keelduda ainult siis, kui:

- taotlus ei kuulu käesoleva määruse reguleerimisalasse (artikkel 1) või
- taotletud meede ei kuulu taotluse saanud kohtu pädevusse (artikli 14 lõike 2 punkt b) või
- taotlev kohus ei vasta taotluse saanud kohtu nõudele täiendada taotlus artikli 8 kohaselt 30 päeva jooksul alates hetkest, kui taotluse saanud kohus nõude esitas või
- artikli 18 lõike 3 kohaselt nõutav tagatis ei ole esitatud või ettemaks tasutud 60 päeva jooksul alates hetkest, kui taotluse saanud kohus sellist tagatist või ettemaksu nõudis.

44. Tuleks märkida, et taotluse saanud kohus ei või taotluse rahuldamisest keelduda üksnes põhjusel, et tema liikmesriigi õigusaktide kohaselt on selle liikmesriigi kohtul kõnealuses küsimuses ainupädevus või selle liikmesriigi õigusaktid ei anna selles küsimuses hagemisõigust (artikli 14 lõige 3).

d3) Avaliku korra erandi puudumine

45. Välja arvatud eespool nimetatud erandid, ei saa taotluse saanud kohus rakendada avaliku korra erandit („*ordre public*“) tõendite kogumisest keeldumise põhjendamiseks.

d4) Keeldumise tagajärjed

46. Kui taotluse saanud kohus keeldub taotluse rahuldamisest, viidates ühele artikli 14 lõikes 2 nimetatud põhjustest, peab taotluse saanud kohus, kasutades *vormi H*, sellest

taotlevat kohut teavitama 60 päeva jooksul alates hetkest, kui taotluse saanud kohus taotluse kätte sai (artikli 14 lõige 4).

e) Taotleva kohtu viivitusest või keeldumisest teatamine

47. Kui taotluse saanud kohus ei ole võimeline taotlust rahuldama 90 päeva jooksul alates selle vastuvõtmisest, teatab ta sellest taotlevale kohtule, kasutades vormi G. Seda tehes esitatakse ka viivituse põhjused ja aeg, mida taotluse saanud kohus arvab vajavat taotluse rahuldamiseks (artikkel 15).

48. Kui taotluse saanud kohtult nõutakse, et ta kasutaks kooskõlas artikli 10 lõikega 4 tõendite kogumisel sidetehnoloogiat, eelkõige video- ja telekonverentse, ja kui taotluse saanud kohus ei suuda nõudele ühe või teise artikli 10 lõike 4 teises taandes sätestatud põhjuse tõttu vastata, teatab ta sellest taotlevale kohtule, kasutades vormi E.

f) Taotluse rahuldamisele järgnev menetlus

49. Kui taotluse saanud kohus on taotluse rahuldanud, saadab ta taotlevale kohtule viivitamata dokumendid, mis tõendavad taotluse rahuldamist, ja vajaduse korral tagastab taotlevalt kohtult saadud dokumendid. Dokumentidele lisatakse tõend taotluse rahuldamise kohta, kasutades vormi H (artikkel 16).

C. Tõendite vahetu kogumine taotleva kohtu poolt (artikkel 17)

50. Määrusega lubatakse liikmesriigi kohtul koguda vahetult tõendeid teises liikmesriigis. Määruse artikliga 17 osutatakse kõnealuse tõendite kogumise meetodi tingimused ja piirangud (vt III lisa).

51. Menetlust kohaldatakse järgmiselt: kohus, kes taotleb tõendite kogumist vahetult mõnes teises liikmesriigis, esitab taotluse vormi I kasutades selle riigi keskasutusele või pädevale asutusele, mis on nimetatud artikli 3 lõikes 3 (artikli 17 lõige 1). 30 päeva jooksul alates taotluse saamisest teatab keskasutus või pädev asutus taotlevale kohtule

vormi J kasutades, kas taotlus rahuldatakse ja vajadusel, milliste tingimuste kohaselt see kooskõlas kõnealuse liikmesriigi õigusaktidega toimub (artikli 17 lõige 4).

52. Keskasutus või pädev asutus võib eelkõige määrata tõendite kogumises osalema oma liikmesriigi kohtu, et tagada artikli 17 ja eelkõige artikli 17 lõike 4 tingimuste nõutav kohaldamine.

53. Taotleva riigi keskasutus või pädev asutus võib keelduda tõendite vahetust kogumisest ainult juhul, kui (artikli 17 lõige 5):

- taotlus ei sisalda kogu vajalikku artikli 4 kohast teavet (*vorm A*);
- taotlus ei kuulu käesoleva määruse reguleerimisalasse (artikkel 1);
- taotletav tõendite vahetu kogumine on vastuolus tema liikmesriigi õiguse põhimõtetega. Määrusega ei määratleta kõnealuseid põhimõtteid.

54. Tõendite vahetu kogumine on võimalik ainult siis, kui see toimub vabatahtlikult, ilma vajaduseta rakendada sunnimeetmeid (artikli 17 lõige 2). Kui tõendite vahetu kogumine hõlmab isiku ülekuulamist, teatab taotlev kohus kõnealusele isikule, et see toimub vabatahtlikkuse alusel.

55. Ilma et see piiraks taotluse saanud kohtu liikmesriigi õigusaktidega ettenähtud tingimuste kohaldamist (vt artikli 17 lõige 4), rahuldab taotlev kohus taotluse vastavalt oma liikmesriigi õigusaktidele (artikli 17 lõige 6). Tõendite kogumise korraldab kohtuametnik või mõni teine isik, näiteks ekspert, konsulaarametnik, diplomaat või volinik, kes määratakse vastavalt taotleva kohtu liikmesriigi õigusaktidele.

D. Tänapäevaste sidevahendite rakenduseeskirjad

56. Tänapäevastel sidevahenditel on määruse ladusal rakendamisel oluline tähtsus, et tagada kiire ja tõhus tõendite kogumine Euroopa Liidus. Määrusega sätestatakse, et taotlev kohus võib nõuda, et taotluse saanud kohus kasutaks tõendite kogumisel sidetehnoloogiat, eelkõige video- ja telekonverentse (artikli 10 lõige 4). Kui taotlev kohus soovib siiski võtta vastutuse tõendite kogumise üle, kohaldatakse artikliga 17

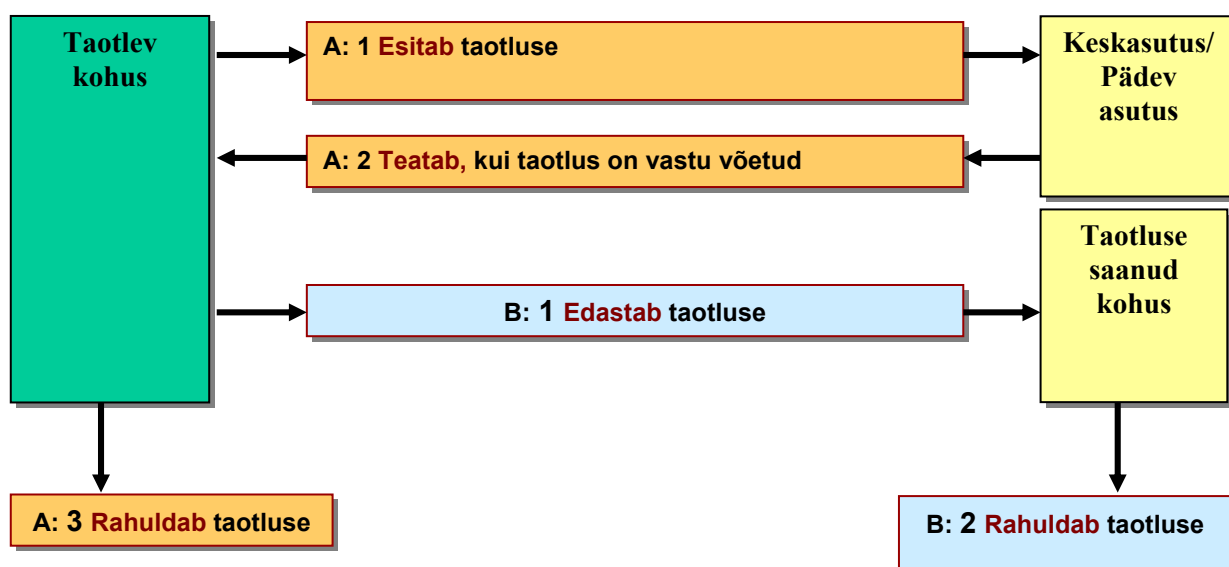
sätetatud tõendite vahetu kogumise eeskirju, vajalik on ka taotluse saanud liikmesriigi luba. Määrusega sätestatakse, et keskasutus või pädev asutus soodustavad sidetehnoloogiat, näiteks video- ja telekonverentside kasutamist (artikli 17 lõige 4).

57. Näiteks tunnistaja ülekuulamisel võib tõendite kogumise eest vastutav kohus kasutada sidetehnoloogiat (st taotluse saanud kohus vastavalt artikli 10 lõikele 4 või taotlejale kohus vastavalt artiklile 17). Sellisel juhul võib tõendite kogumise eest mittevastutav kohus (st. taotlejale kohus vastavalt artikli 12 lõikele 3 või keskasutuse või pädeva asutuse määratud kohus vastavalt artikli 17 lõikele 4) ülekuulamisel osaleda sidetehnoloogia vahendite abil. Nagu eespool lõikes 14 nimetatud, võib see tähendada ka seda, et kohus, kes ei vastuta tõendite kogumise eest võib esitada tunnistajale ülekuulamisel küsimusi, kui tõendite kogumise eest vastutav kohus sellega nõus on.

58. Liikmesriigid teavitavad edaspidi millistes kohtutes on video- ja telekonverentsi kasutamine võimalik. Kõnealune teave tehakse kättesaadavaks atlasel.

59. Taotluse saanud kohus peab täitma sidetehnoloogia kasutamise taotluse, välja arvatud juhul, kui see on vastuolus tema enda õigusaktidega või kui esinevad märkimisväärsed praktilised raskused. Keeldumise teine põhjus on praktikas olulisem, sest enamikus liikmesriikide kohtutes ei ole veel võimalusi koguda tõendeid tänapäevaste sidevahendite, eelkõige video- ja telekonverentsi abil. Määrusega sätestatakse siiski, et kui taotlejal või taotluse saanud kohtul ei ole juurdepääsu kõnealustele tehnilistele vahenditele, võivad kohtud need kättesaadavaks teha kahepoolse kokkuleppe alusel.

I lisa: Tõendite kogumise meetodid

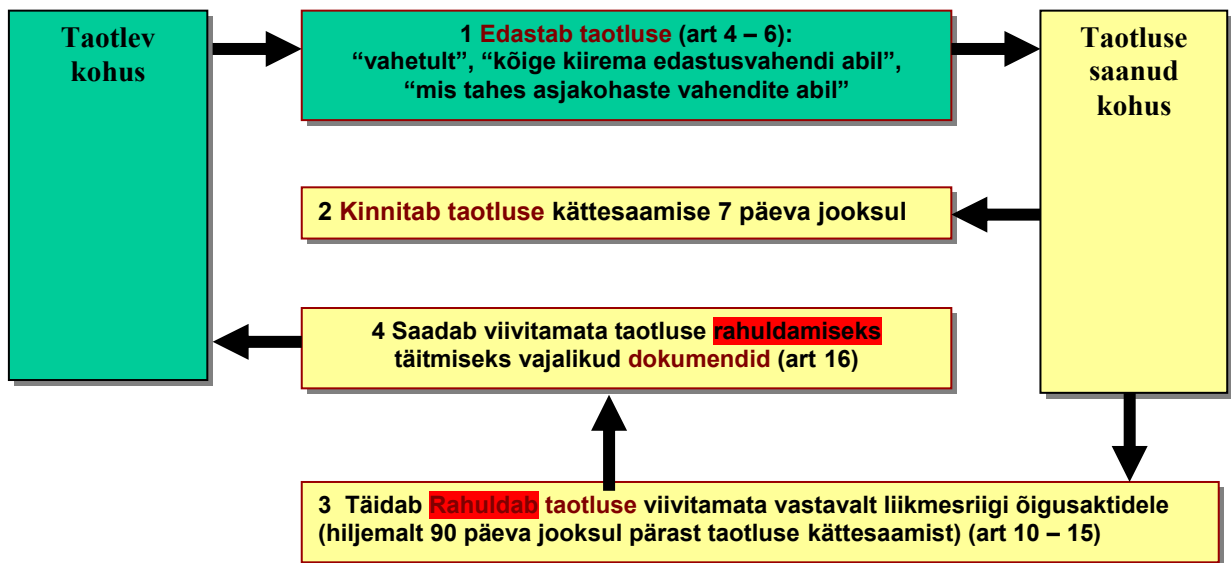

Selgitus:

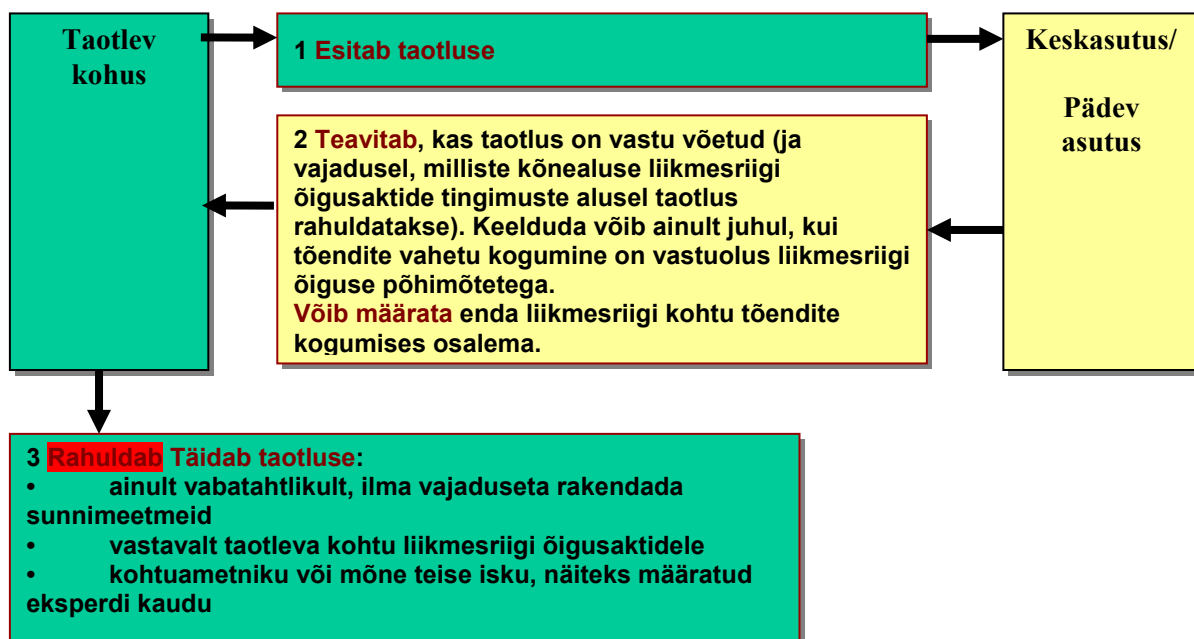
A: Tõendite vahetu kogumine (artikkel 17)

B: Tõendite kogumine taotluse saanud kohtu poolt (artikli 4 – 16)

II lisa: Taotlus pädevale kohtule

III lisa: Tõendite vahetu kogumine (artikkel 17)

IV lisa: Tüüpvormid (lisa)

A: Tõendite kogumise taotlus

B: Taotluse kättesaamistõend

C: Tõendite kogumiseks vajaliku lisateabe taotlus

D: Tagatise või ettemaksu kättesaamistõend

E: Teatis erimenetluse ja/või sidetehnoloogia kasutamise taotluse kohta

F: Tõendite kogumise kuupäeva, aja ja koha ning osalemistingimuste teatamine

G: Viivitusest teatamine

H: Teave taotluse tulemuste kohta

I: Tõendite vahetu kogumise taotlus

J: Keskasutuse / pädeva ametiasutuse esitatav teave